

Wilma Luigjes bij haar werk.

‘Het fijnste is het contact met gelijkgestemden’

Galerie De Ploegh in Amersfoort.

REPORTAGE
KUNSTENAARSVERENIGINGEN
Nederland telt talloze kunstenaarsverenigingen. Op bezoek bij De Ploegh in Amersfoort, waar leden vertellen wat de vereniging voor hen betekent. „Je doet de hele tijd inspiratie op.”
Door **Gretha Pama**
Fotografie **Dieuwertje Bravenboer**

De oudste is Pictura uit Dordrecht: 250 jaar in 2024. De twee grootste zijn Arti (600 leden) in Amsterdam en Pulchri (400) in Den Haag. Andere landelijke kunstenaarsverenigingen (KCB uit Bergen, Kunstliefde uit Utrecht, De Ploegh uit Amersfoort, St Lucas uit Amsterdam, ARS uit Leiden, bijvoorbeeld) tellen 50 tot (een enkele) 180 leden. En dan zijn er nog vele tientallen, misschien wel een paar honderd lokale verenigingen. Hoeveel precies is onbekend: er is geen overzicht.
Wat is een kunstenaarsvereniging, hoe gaat het eraan toe en wat heb je eraan om lid te zijn?
We zijn gaan kijken bij De Ploegh in Amersfoort. De keus is toevallig, het had ook een andere kunstenaarsvereniging kunnen zijn. Er is wel een aanleiding, de vereniging bestaat dit jaar vijftig jaar. En met een redelijke omvang (100 leden), een eigen, bescheiden galerie – momenteel hangt en staat er werk van 13 kunstenaars – en een bewogen geschiedenis zou je De Ploegh representatief kunnen noemen. Ook is een aantal keren een boek verschenen over de vereniging, zoals er boeken verschenen over de geschiedenis van Pulchri (H.E. van Gelder, 1947), Arti (J.J. Heij, 1989) of Kunstliefde (H. van der Haar, 1997).
In Amersfoort begint de geschiedenis

met de oprichting in 1934 van het Amersfoortsch Kunstenaars Gilde AKG, lees je in *Palet van de 20ste eeuw, honderd jaar beeldende kunst in Amersfoort* (2013). Be-doeling van de vereniging: belangenbe-hartiging van kunstenaars, waarbij de naam gilde niet voor niets was gekozen: kunstenaars met een gevestigde reputa-tie worden lid zonder ballotage, jongeren zijn de eerste twee jaar gezet.
Ter bevordering van de verkoop zijn er tentoonstellingen, ook zijn er behalve kunstenaarsleden zogeheten kunstlie-vende leden: liefhebbers die in ruil voor contributie voordelen krijgen, zoals gratis toegang tot exposities. In 1945 verschijnt er een ‘concurrent’ van het AKG: De Ploegh. Dertig jaar later, in 1975, fuseren beide verenigingen. Landelijk Kunste-naars Genootschap LKG De Ploegh, de of-ficiële naam, is dit jaar dus zowel 50 als 80 als 91 jaar oud.
Lex van de Haterd (70) is al heel lang een kunstlievend lid van De Ploegh, ‘vriend’ worden zulke leden tegenwoor-diggenoemd. Hij bezocht talloze tentoon-stellingen, kent de meeste kunstenaars persoonlijk, kocht veel kunstwerken. Een selectie uit zijn verzameling – „mijn vrouw en ik hebben intussen zo’n duizend wer-ken, ook foto’s en tekeningen” – was eer-der te zien in Museum Flehite inAmers-

Lees verder op pagina 6 »

Wilma Luigjes (74) ‘De sfeer is veranderd, er zijn nu meer vrouwen’

Wie: Wilma Luigjes (74)
Soort werk: schilderen, grafiek, fotografie
Woont in: Amersfoort
Lid van De Ploegh sinds: 1975 (langst lid)

lijke mensen. De sfeer is nu anders, tegenwoordig zijn er meer vrouwen. Die zijn actiever is mijn indruk, ze organiseren veel.
„Voor mij is kunstenaar zijn ook het doorgeven van lief-de voor de kunst. Naast mijn werk als kunstenaar was ik veertig jaar lang do-cent beeldende vorming. Ik nam studenten mee naar exposities, ook naar de ga-lerie van de vereniging. Nu ben ik buddy voor nieuwe leden. En ik werk mee aan de pr, ik maak foto’s van ex-posities en post die op so-

ciala media.
„Het lidmaatschap heeft mij veel gebracht. In je contac-ten met andere kunste-naars doe je de hele tijd in-spiratie op. Je bekijkt el-kaars werk, praat erover, krijgt ideeën. Ook omdat je steeds de deadline van een expositie hebt, word je con-stant uitgedaagd. Ik merk dat als er weer een exposi-tie gepland staat, ik in mijn atelier enthousiast aan het werk ga. Je blijft aldoor nieuwe dingen maken, er is geen tijd om oud te wor-den.”

Rob Schreefel (71) ‘Er wordt wel eens laatdunkend over gedaan en dat snap ik wel’

Wie: Rob Schreefel (71)
Soort werk: beeldhouwer
Woont in: Amsterdam
Lid van De Ploegh sinds: 1980, actief in commissies

Ik ben lid van De Ploegh, Kunstenaars Centrum Ber-gen en de Nederlandse Kring van Beeldhouwers. En dat bevalt me goed, ik heb er opdrachten, aankopen en tentoonstellingen aan te danken. Oudere kunste-naars hielpen je op weg, ga-ven je advies. Nu ben ik zelf zo’n oudere kunstenaar en doe ik dat ook, als het kan.
„Het doet me plezier dat jul-lie aandacht aan het feno-meen kunstverenigingen schenken, er wordt wel eens laatdunkend over ge-daant. En dat snap ik wel, er zijn veel verenigingen en niet overal is de ballotage

even streng. Je kunt je al snel kunstenaar noemen natuurlijk, als je als amateur gaat schilderen of het na je pensioen weer oppakt. Zelf zat ik een paar keer in ballo-tagecommissies, ik heb best veel aanmeldingen af-gewezen.
„Mijn werken zijn groot, het gaat mij niet alleen om de optische maar ook om de li-chamelijke beleving. En daar hoort een bepaalde maat bij, zulke beelden kun-nen niet in de galerie. Maar de vereniging heeft één van mijn beelden aangekocht, die staat nu voor het ge-bouw. Dat is toch mooi.”

Ruben Creemers (45) ‘Ik wist niet eens dat ze bestonden, kunstenaarsverenigingen’

Wie: Ruben Creemers (45)
Soort werk: schilderkunst, sculpturen, grafisch ont-werp, illustratie, fotografie, digitale kunst
Woont in: Utrecht
Lid van De Ploegh sinds: 2021

heb je een *steady* inkomen. Maar het gaat altijd om werk in opdracht, het is nooit compromisloos. En na een dag op het ontwerp-bureau was ik dan tot diep in de nacht bezig in mijn atelier. Ik heb mijn werk op-gezegd om autonoom kun-stenaar te worden. Dat was in 2012.
„Dat er kunstenaarsvereni-gingen bestonden, wist ik niet eens. Ik ben gesteld op autonomie, niet echt een verenigingstype. Maar de clichés zijn waar: het is een eenzaam bestaan. Ik miste het contact met gelijkge-stemden. Toen werd ik op een dag getipt door een

collega met wie ik op een kunstbeurs stond, zij was al langer lid. Ik heb me aange-meld en ben toegelaten. Daar was ik blij mee, de bal-lotage is volgens mij best streng.
„Wat ik mooi vind is dat dit door kunstenaars zelf wordt gedragen, in plaats van door de creatieve indu-strie eromheen. We doen het op eigen kracht. En dat je je samen bloot geeft, vind ik ook mooi. Want dat is wat je doet met kunst, je toont je kwetsbaarheid. En nu doe je dat op een beurs of op een expositie niet meer alleen, maar met z’n allen.”

Werk van **Margherita Pianarosa**.

Werk van **Frédérique Bruijnen**.

Margherita Pianarosa (88)

‘Kunst maken is prachtig, kunst verkopen een drama’

Wie: Margherita Pianarosa (88)
Soort werk: grafiek
Woont in: Groningen
Lid van De Ploegh sinds: 2014, heeft het lidmaatschap opgezegd

„Toen mijn man hier hoogle-
raar kon worden, ben ik met
hem meegegaan. Net als hij
kon ik werken aan de uni-
versiteit, ik ben gepromo-
veerd scheikundige. Dat is
nu vijftig jaar geleden. Oor-
spronkelijk ben ik Italiaans.
„Toen ik een keer een cur-
sus aquarelleren volgde, zei
een docent: ‘Waarom ga je
niet naar de academie?’
Daar was het heel leuk, heel

interessant. En grafiek ma-
ken ligt niet zo ver af van
scheikunde.
„Ik had geluk, want meteen
na mijn afstuderen won ik
een grafiekprijs. Maar toch:
als kunstenaar moet je
steeds plekken zoeken om
te exposeren, een galerie
vinden die je vertegen-
woordigt. Kunst maken is
prachtig, maar kunst verko-
pen een drama.
„Tien jaar na mijn afstude-
ren zag ik in een tijdschrift
een oproep om lid te wor-
den van deze vereniging.
Een andere stad, maar niet
ver weg. Sinds ik lid ben ex-
poseerde ik twee keer per
jaar, er was ook altijd een

grafiekexpositie. Ik heb er
mensen ontmoet, ik heb
ook werk verkocht. Maar ik
heb niet kunnen doen waar
de vereniging ook voor is
bedoeld: ideeën uitwis-
len, inspiratie opdoen.
Daarvoor was het toch te
ver en kwam ik te weinig.
„Nu heb ik mijn lidmaat-
schap opgezegd: mijn ge-
zondheid gaat achteruit, ik
kan geen werk meer ko-
men brengen. Dat vind ik
natuurlijk heel jammer. Ik
maak ook geen nieuw werk
meer, mijn grootste zorg is
nu: wat doe ik met al het
werk dat ik heb gemaakt
en dat hier nog in huis
staat?”

Frédérique Bruijnen (48)

‘Wat fijn is: er komen hier kopers’

Wie: Frédérique Bruijnen (48)
Soort werk: schilderen,
gemengde techniek
Komt uit: Amstelveen
Lid van De Ploegh sinds: 1
juli 2024

„Een jaar of zes, zeven gele-
den heb ik de stap gezet
fulltime kunstenaar te zijn.
Ik ben gestopt met mijn
werk als consultant en ben
een atelier gaan huren. Het
was tijd om mezelf serieus
te nemen. Achteraf denk ik:
best stoer. Het ging ook
goed: ik had exposities,

ging naar beurzen en ver-
kocht werk.
„Maar het is ook solistisch.
Ik had wel contacten met
andere kunstenaars via in-
stagram of tijdens een
beurs, maar ik miste het de-
len van kennis en het uit-
wisselen van ervaringen. Bij
een vereniging heb je dat
wel.
„Deze vereniging had ik wel
eens voorbij zien komen op
sociale media, ze hadden
een professionele, toegan-
kelijke uitstraling. Ze heb-
ben ook een eigen galerie
met exposities, ze doen

mee aan beurzen. Er zijn
ook andere verenigingen,
sommige zijn groter, som-
mige dichterbij. Het leek
mij een voordeel dat dit
een landelijke vereniging
is, dat verbreedt je werk-
veld.
„Ik ben nog maar kort lid,
dus eigenlijk kan ik er nog
niet veel over zeggen. Ik
heb al wel leuke kunste-
naars en vrijwilligers ont-
moet. De sfeer is gemoede-
lijk en wat heel fijn is: er ko-
men serieuze kunstverza-
melaars naar de exposi-
ties.”

» **Vervolg van** pagina 5

foort en in Museum De Wieger in Deurne.
Oud-schoolleider en publicist Van de Ha-
terd is co-auteur van het boek over hon-
derd jaar beeldende kunst in Amersfoort,
later schreef hij nog een vervolg. Sinds
2020 is hij voorzitter van De Ploegh.

En ja, weet hij: zo’n vereniging heeft
nog altijd dezelfde voordelen als 50, 80 of
91 jaar geleden, afhankelijk van wanneer
je begint te tellen, maar ook dezelfde uit-
dagingen.

Om met de voordelen te beginnen:
„Vooral de ontmoetingen, zowel tussen
kunstenaars onderling als tussen kunste-
naars en publiek. Deelnemende kunste-
naars staan tijdens een expositie om beur-
ten een dag of dagdeel in de galerie, dus je
kunt hen leren kennen. En onderschat
ook niet hun eigen belang van samenko-
men: als je niet lid wordt van een of ander
verband, kom je nauwelijks uit je atelier.”

Een ander voordeel: „Het geeft een
zeker aanzien dat je lid bent, want je
bent geballoteerd. Je bent lid van een
vereniging met een historie, daar kun je
iets mee in je pr.” Elk jaar zijn er een stuk
of zes, zeven exposities in de eigen gale-
rie, daarnaast staat de vereniging op
kunstbeurzen. „En dat lukt allemaal niet
als je in je eentje bent.” Een lidmaat-
schap van De Ploegh kost 186 euro, kun-
stenaars onder de 35 betalen 93 euro. Bij
verkoop van een kunstwerk gaat 40 pro-
cent naar de vereniging (het gemiddelde
provisiepercentage voor galerieën is 50
procent).

En de uitdagingen? In *Palet van de
20ste eeuw, honderd jaar beeldende kunst
in Amersfoort* waren dat in de loop der tij-
den onder meer gebrek aan geld en ruim-
te, een regelmatig slinkend, maar dan
toch weer groeiend ledental. Ook lukte
het niet altijd jongere kunstenaars aan te
trekken. En ja, wat opvalt als je kijkt naar
het kunstenaarsoverzicht van De Ploegh
in 2024: veel leden zijn wit en ouder.

Dat staat dan ook letterlijk in het ‘Be-
leidsplan 2024-2028’: „Het [vorige] be-
leidsplan had één belangrijke overkoepel-
ende doelstelling: groeien in kwantiteit
en diversiteit. In november 2020 hadden

we 91 leden, van wie ruim 2 procent (3 le-
den) met een niet-westerse afkomst en 8
procent was jonger dan 50 jaar. Onze am-
bitie was die drie getallen te verhogen.
Anno november 2023 hebben we 114 le-
den, ruim procent (12 leden) met een
niet-westerse afkomst en 13 procent jon-
ger dan 50 jaar. We mogen hieruit conclu-
deren dat we goed geslaagd zijn in onze
belangrijkste doelstelling van de afgelo-
pen vier jaar.”

Maar dat was dus niet makkelijk, net
zo min als het eenvoudig is met alleen
maar vrijwilligers, onder wie de kunste-
naars (drie ervan krijgen een kleine
maandelijkse vergoeding), zaken te orga-
niseren als de pr, een webshop of „het dy-
namischer en vernieuwender maken van
het expositieprogramma”. Dat laatste op-
nieuw met het oog op „het diverser ma-
ken van het ledenbestand”. Het ook nog
niet gehaalde streefgetal voor dat leden-
bestand uit het vorige beleidsplan: 120
tot 150.

Is een kunstenaarsvereniging een ou-
derwets fenomeen aan het worden dat
worstelt met zijn voortbestaan? Lex van
de Haterd: „Wat ik zie: jongere kunste-
naars komen op andere manieren bij el-
kaar, bewegen zich in andere *communi-
ties*, vaak werken ze multidisciplinair. En
onze galerie is een vaste, witte ruimte
zonder muziek en niet digitaal.”

Wat bijvoorbeeld zou kunnen verande-
ren, staat in de voornemens van het be-
leidsplan: meer aandacht voor film, video
en installaties, samenwerking met broed-
plaatsen voor jonge kunstenaars, exposi-
ties met aansprekende, wellicht actuele
thema’s. Van de Haterd: „We bestaan al
heel lang en er waren altijd aanpassingen.
Misschien moeten we sommige dingen
anders aanpakken: een tent huren op een
festival, een pop-up organiseren in een
leegstaand gebouw. Naar de mensen toe
gaan, in plaats van ze uitnodigen in een
galerie. Onze volgende ledenvergadering
is in april, dan gaan we hierover praten.
En daarna samen eten, want dat is tradi-
tie.”

Galerie De Ploegh, Coninckstraat 58 in
Amersfoort. Open op do, vr (11-17 uur), za,
zo (13-17 uur)